

Egy kiállítás margójára

Az idei, 2011. évi Magyar Kultúra Napja keretében a székelyudvarhelyi Városi Könyvtár látvány- és hangzóanyag termében Udvarhelyi Retrospektív címen gyűjteményes kiállítás nyílt néhai székelyudvarhelyi alkotók munkáiból. Az érdeklődő látogatónak lehetősége volt megismerkedni Spanyár Pál, Karácsony László, Maszelka János, Tittel Kálmán, Sepsi Lajos, Füstös Ida, Ipó László és Rösler Károly egyes munkáit, melyek a székelyudvarhelyi születésű Tamás György gyűjteményének részét képezik. A kiállítás alkalmából Szabó Károly, a Városi Könyvtár igazgatója tájékoztató anyagot állított össze, mely tartalmazta az említett alkotók egy-egy képét és a művészek rövidke életrajzát.

Füstös Ida neve alatt a következő szöveget olvashatjuk: „Nem rendelkezünk sok információval a személyéről. Feltehetően a két világháború között élt és alkotott Székelyudvarhelyen. Pedagógusként főleg akvarell zsánerképeket festett igen jelentős számban.” A könyvtár igazgatója megnyitóbeszédében is kiemelte az adathiány tényét, hogy gyakorlatilag semmilyen információt nem sikerült találni a nem sokkal több, mint fél évszázada Udvarhelyen alkotó művészről.

Csupán kíváncsiságból megpróbáltunk néhány adatot összegyűjteni Füstös Ida személyéről, bár annyit, hogy egy következő kiállítás alkalmával neve mellé odakerülhessen az a néhány ismertető mondat.

Első lépésként a világhálón keresgélünk. Füstös Ida neve a Magyar Képzőművészeti Egyetem hallgatóinak névsorához vezetett. Kiderült, hogy 1912–1916 között egy ilyen nevű sze-

mély látogatta az egyetemen tartott előadásokat. Hogy a találgatásokat és valószínűsítéseket elkerüljük, segítségért az egyetem iratait kezelő Kiss József Mihály levéltárhoz fordultunk. Levelünkre gyors választ kaptunk: „Füstös Ida Selmebányán született 1889. április 12-én, római katolikus vallású, apja neve Füstös Béla, aki az 1912/13-as beiratkozás idején nyugalmazott bányamérnök volt. Füstös Ida ekkorra már valamelyik tanítónőképzőben végzett, hogy hol, sajnos nem írta be a félévi tantárgyfelvételi lapjára.” Itt jegyeznénk meg, hogy Ida édesapjának több cikke olvasható a Bányászati és Kohászati Lapok 1869–1881 közötti évfolyamaiban.

A világhálón egy további adat is a kezünkbe került. Az Irodalomtörténeti Közlemények (60. évf. [1956] 4. füzet. 500-501) oldalain egy Benedek Elek által írt levélre bukkantunk. 1922-ben Benedek Elek Udvarhelyen járt. Ekkor találkozott Tompa Lászlóval és Halmágyi Samuval, az állami polgári leányiskola igazgatójával. Távozását követően Benedek Elek küldeményként ajándékot kapott Halmágyitól, melyet a következőképpen köszönt meg 1923. február 7-én kelt levelében: „Öreg szívemet melegítőbb emléket el sem tudok képzelni, mint képeket annak a városnak a tájképről, amelyet tündérvárosnak rajzolt meg gyermeki fantáziám, s mely tündérváros maradt meg nekem életem alkonyán is. Köszönet, ezer köszönet érte, s kérlek, tolmácsolj köszönetemet Füstös Idának is, aki az album címlapját a felejthetetlen Budvárral és Csicserral ékesíté.” A levélben említett album Szabó Réka, Benedek Elek dédunokája közlése alapján nem található meg a kisbaconi emlékházban, hollétééről nincs adat.

Azon túl, hogy Benedek Elek Füstös Ida alkotását kapta ajándékba, tartalmaz még egy információt a fentebbi levél. Megjelenik az állami polgári leányiskola, mellyel a fentiek értelmében Füstös Ida valamilyen kapcsolatban állt. További adatok kereséséhez tehát Róth András Lajos, a Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtárának munkatársa segítségét kértük, aki a nevezett iskola értesítőiben talált adatok alapján a következőket közölte: „A teljes neve Gyákonné Füstös Ida. A székelyudvarhelyi Árpád-házi Szent Erzsébetről elnevezett római katolikus polgári leányiskola tanára 1920 szeptemberétől. 1920. szeptember 2-án nevezték ki Dicsőszentmártonból a 25187-920. számú rendelettel. Rajzot, kézimunkát és szépírást tanított az I–IV. osztályosok számára. 1922-23-ban még mint kisasszony van feltüntetve. 1923-24-ben még szerepel, majd az 1924-25-ös iskolai évben nem szerepel a tanári névsorban. Ezt követően már csak 1943-ban találkozom vele, a közbeeső értesítők sajnos hiányoznak.

Néhány idézet az értesítőkből, melyek Füstös Ida tevékenységét jellemzik:

»A második neveléstárgyú értekezleten Füstös Ida tanárnő A fejlődő leánygyermek érzékenységéről beszélt, melynek komoly megállapításait a tantestület megtárgyalta és magáévá tette.« »Ifj. Vöröskereszt Egyesület vezetője. Rajz- és kézimunkaszerek őre.«

»Füstös Ida tanár, az Országos Polgári Tanáregyesület és az Országos Rajztanárok Egyesületének tagja. A magyar, különösen a székely motívumok gyűjtésében és terjesztésében a nép széles rétegei között eredményes munkát fejtett ki.«

»Az Ifjúsági Vöröskereszt Egyesület különböző kézimunkák elkészítésével és annak eladásával foglalkozott,

*Ma már nem létező utcarész Székelyudvarhelyen a háttérben a Ferenc-rendi templommal
A Füstös-kép Kolumbán József tulajdona*

amelynek árából 120 Pengőt az Udvarhelymegyei takarékpénztárban helyeztünk el. Azonkívül foglalkoztak kórházunk részére tépés csinálással, tányérok, csészek és evőeszközök gyűjtésével. Gyűjtöttek harcoló katonák hozzátartozói részére 263 Pengő 16 fillért, amellyel a központnak elszámoltak, ahonnan köszönő, elismerő sorokkal jutalmazták eredményes munkálkodásukat.«”

További személyi adatok előkerítése érdekében Bernád Rita levéltárost kerestük fel a székelyudvarhelyi római katolikus gyűjtőlevéltárban. Esetleges leszármazott nevét, illetve elhalálása évét keresve, nem találtuk a művész nevét az anyakönyvekben. Valószínű tehát, hogy a világháború alatt vagy azt követően távozott a városból. Férje sem lehetett udvarhelyi származású, neve leginkább a Partium területére vezet.

Az iskola szálán sem jártunk nagyobb sikerrel. A székelyudvarhelyi római katolikus polgári leányiskola iratai 219-es fondszám alatt a Román Országos Levéltár csíkszeredai kirendeltségének gondozásában vannak. Bicsok Zoltán levéltáros közlése alapján kiderült, hogy lényeges információt Idáról sajnos e levéltári anyag sem tartalmaz.

Füstös Ida után kutakodva városunk történetét behatóbban ismerőkkel is szóba álltunk. Nem ugrottak ki újabb adatok, pl. lakhelyére vonatkozóan. Érdekes viszont, hogy városunk egykori főorvosát, Böhm Jenőt említik, mint akinek tulajdonában több Füstös-kép volt a rendelője falára akasztva. Láthattuk a fentebbi idézetekből, hogy Ida az Ifjúsági Vöröskereszt Egyesület vezetője volt, tevékenysége által kapcsolatban állt a kórházzal. A Böhm család tudomásunk szerint Izraelbe távozott, tehát e szálon nem tudtunk továbbhaladni.

Füstös Ida munkáiból őriz egyet a Haáz Rezső Múzeum is. Az akvarell a Belső címet kapta, méretei: 35,5x28,5 cm (I/7469).

Voltak képek Mátéffy Béla tanár tulajdonában, és az 1899-ben született Bucsai Dezső fodrászmester tulajdonában is, hiszen a Vár utcában lévő házát megvásároló Kolumbán József a törmelék közt talált egyet.

Ez csupán néhány alkotás a jóval több munkát létrehozó művészi tevékenységből, összegyűjtött adataink pedig csak hiányos vázlatát adják Ida udvarhelyi életének. Kutatásaink teljesség nélküli gyümölcsét végül az Erdélyi monográfia című kötet bejegyzése igazolta: „Gy. Füstös Ida tanár, festőművész. 1889. 04. 12. Selmechányán. Középkiskolát Debrecenben, az országos Képzőművészeti Főiskolát Budapesten végezte, 1916-ban nyert rajztanári diplomát. Rövid ideig dicsőszentmártoni tanár, 1920 óta székelyudvarhelyi áll. leány gimnázium rajz és magyar tanára. Festéssel és népies munkák tervezésével foglalkozik. Aquarell-festő. Fest: táj-, figurális- és interieur képeket [Szerk. Várady Aladár és Berey Géza. Satu-Mare, Glória Könyvnyomda és Lapkiadóvállalat, 1934. 157. hasáb].”

További adatokat a helyi sajtó tartalmazhat, tevékenységét pedig munkái feltérképezését követően lehetne méltatni. De legyen ez a témához jobban értők feladata!

Ezennel megköszönjük a fentebb említett személyek önzetlen segítségét, és kérjük kedves olvasóinkat, segítsenek Füstös Ida munkásságának felmérésében. Ha tulajdonukban van Füstös Ida alkotás, vagy további adatok a művész személyére vonatkozóan, jelezzék szerkesztőségünknek.

Kolumbán Zsuzsánna

ÖRÖKSÉGÜNK

Történelem. Népélet. Néphagyomány.

V. évf. (2011) 3. szám

História

4 Sófalvi András: Az udvarhelyi vár: a Székelytámadt vártól a Csonkavárig

7 Zepezczaner Jenő: Székelyudvarhelyi polgárok 1722-ben

9 Bicsok Zoltán: Fondok és gyűjtemények a Román Országos Levéltár csíkszeredai kirendeltségének kezelésében 11. A Csíki Magánjavak iratai (I.)

Jelzések, emlékek, vélemények

12 Mihály János: Felcsíktól a Magyar Tudományos Akadémiáig

13 Kolumbán Zsuzsánna: A Magyar Tudomány Napja. Székelyudvarhely, 2011. november 11-12.

16 László Judit: A vidéki színjátszás szerepe az anyanyelv megőrzésében és ápolásában Udvarhelyszéken

18 Mihály János: Őszi Hadjárat. A Kis-Homoród mente egyik legnagyobb rendezvénye

Népi kultúra

20 Feledésbe menő mesterségek nyomában

Gálfalvi Gábor beszélgetése Pap András cipésmesterrel

Közgyűjteményeink

22 P. Buzogány Árpád: Szakmai tanulmányút Szentegyháza néprajzi gyűjteményeinél

23 P. Buzogány Árpád: A Filiházról

Lábjegyzet

24 Tifán Magdolna: „...nem tudnék munka nélkül élni egy percnél se!” Szolgálat, vendégmunka hajdan és ma élettörténetek tükrében

Tárgyi örökségünk

26 Forró Albert: 70 éve történt

Életutak

27 Nemes Gyula: 145 éve hunyt el Magyarósi Szőke József

29 Mihály János: Az engobe kerámiától a Székely

Köztársaságig

Évfordulóink

31 P. Buzogány Árpád: Udvarhelyszéki helyismereti évfordulók. 2011. július – szeptember

A címlapon: Őszi Hadjárat (Mihály János felvétele)

Médiapartnerek:

UDVARHELYI
Híradó

H
K
Hargita Kiadó

SZABADIDŐKALAUZ

ÖRÖKSÉGÜNK: Történelem. Népélet. Néphagyomány. V. évfolyam (2011) 3. szám

Megjelenik negyedévente. Kiadja a Hargita Megyei Hagyományörzési Forrásközpont. **Igazgató:** Szőcs Endre.

A Forrásközpont fenntartója: Hargita Megye Tanácsa.

Főszerkesztő: Kolumbán Zsuzsánna.

Szerkesztőbizottság: P. Buzogány Árpád, Mihály János, Miklós Zoltán, Kovács Árpád.

ISSN 2067-7367

© A szerkesztőség előzetes értesítése, beleegyezése nélkül tilos a lapban közölt írásokat újra megjelentetni.

A szerkesztőség címe: Székelyudvarhely, 1918. December 1 utca, 9. szám, II. emelet.

A folyóirat megrendelhető a 0266-214440 (Szőcs Klára) telefonszámon, illetve az oroksegunk@hereditas.ro e-mail címen. További információk a www.oroksegunk.ro honlapon találhatók.

Támogató: Nemzeti Kulturális Alap

Nyomdai munkálatok: Infopress Group Rt., DTP Stúdió